

PRÁVNÍ REŽIM POZEMKŮ SLOUŽÍCÍCH VYHLEDÁVÁNÍ, PRŮZKUMU A DOBÝVÁNÍ LOŽISEK NEROSTŮ

Jakub Hanák

PRAMENY HORNÍHO A KUTACÍHO PRÁVA

Mezinárodní

- mořské dno
- Antarktida

Evropské

- ropa a plyn
- těžební odpady

České

- tradičně vnitrostátní záležitost

HORNÍ A KUTACÍ PRÁVO V ČR

- zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství: **horní zákon (HZ)**
- zákon č. 61/1988 Sb., o **hornické činnosti**, výbušninách a o státní báňské správě (ZHČ)
- zákon č. 62/1988 Sb., o **geologických pracích (ZGP)**
 - množství prováděcích předpisů
 - související předpisy: zejména stavební zákon a předpisy zvláštní části pozemkového práva

ZMĚNY HORNÍHO PRÁVA!?

- **veřejným zájmem státu je získání přímé kontroly** nad hájením vlastnických, ekonomických a environmentálních zájmů státu při osvojování ložisek strategických, nerostných surovin ČR
 - usnesení vlády č. 713 z 11. 10. 2017
- Budeme důsledně hájit vlastnické, ekonomické a environmentální zájmy státu při využívání ložisek nerostných surovin ČR, především strategických surovin. Prověříme možnost těžby a zpracování lithia prostřednictvím státního podniku DIAMO. **Cílem je, aby maximální efekt z těžby všech nerostných surovin zůstal v rukou státu.** V tomto smyslu neprodleně upravíme Surovinovou strategii ČR a následně také příslušnou legislativu.
- Rovněž zajistíme, aby **do regionů postižených těžbou směřoval vyšší podíl** z těžebních poplatků. [[Programové prohlášení vlády z června 2018](#)]
- Obce, kraje i stát získají díky zdanění těžby **více peněz** z dobývání nerostných surovin na svém území. Pamatovat budeme i na přilehlé obce. [[Programové prohlášení vlády z ledna 2023](#)]

„Jeden z největších zákonů v tomto období.“ Novela o snazším záboru prošla

JIŘÍ NÁDOOBA

Uhelný důl ČSA u Mostu. Ilustrační snímek.

3. 11. 2023 18:43

Vláda dostane právo vytipovat si území pro dopravní koridory a ložiska surovin. Pozemky zaškrtně v mapě a dá vyvlastnit. Je to protiústavní, namítá právník.

465

ZÁKON

ze dne 29. listopadu 2023,

kterým se mění zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna liniového zákona

Čl. I

Zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon), ve znění zákona č. 209/2011 Sb., zákona č. 405/2012 Sb., zákona č. 178/2014 Sb., zákona č. 49/2016 Sb., zákona č. 194/2017 Sb., zákona č. 225/2017 Sb., zákona č. 169/2018 Sb., zákona č. 237/2020 Sb., zákona č. 403/2020 Sb., zákona č. 284/2021 Sb., zákona č. 126/2023 Sb., zákona č. 152/2023 Sb. a zákona č. 202/2023 Sb., se mění takto:

1. V názvu zákona se slova „dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon)“ nahrazují slovy „strategicky významné infrastruktury“.

na zlepšení realizace transevropské dopravní sítě (TEN-T).“.

4. V § 1 odst. 2 se za písmeno b) vkládají nová písmena c) a d), která znějí:

„c) infrastruktura pro vodní dopravu uvedená v příloze č. 2 k tomuto zákonu,

d) terminály železniční a silniční dopravy podle § 5e odst. 1 písm. c),“.

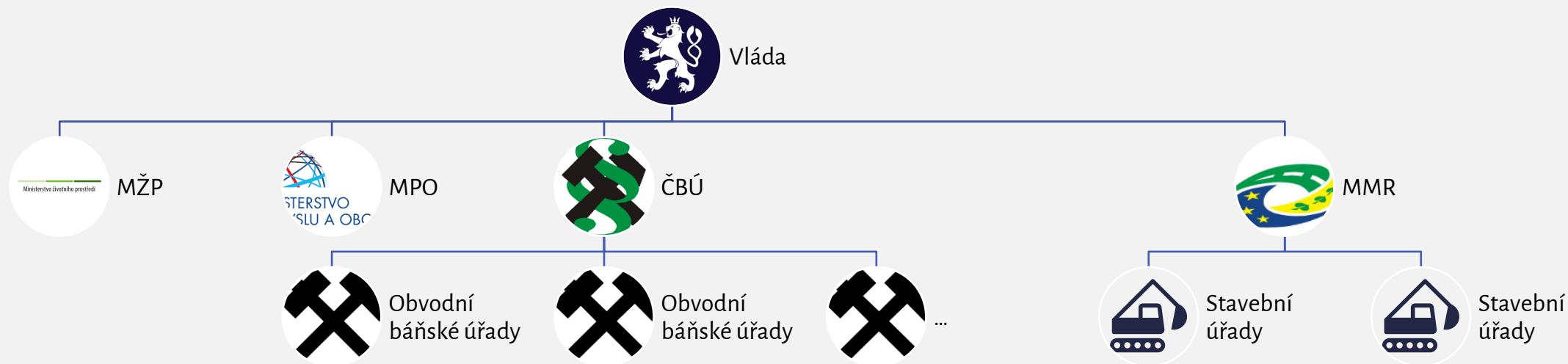
Dosavadní písmena c) a d) se označují jako písmena e) a f).

5. V § 1 odst. 4 větě první se slova „energií a“ nahrazují slovy „energií, stavby pro energetickou bezpečnost nebo“, za slovo „rozvoje“ se vkládají slova „ , dobýjecí stanice, vodíkové čerpací stanice nebo čerpací stanice na zkapalněný metan“ a slova „s nimi související“ se nahrazují slovy „související s těmito stavbami a zařízeními“.

6. V § 1 odst. 4 se za písmeno f) vkládá nové písmeno g), které zní:

„g) stavby a zařízení distribuční soustavy včetně transformovny související s dobýjecími stanicemi, vodíkovými čerpacími stanicemi nebo čer-

INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ (2)

- Ministerstvo životního prostředí (**MŽP**)
 - výkon státní geologické služby, ochrana horninového prostředí (včetně ochrany nerostných zdrojů), geologické práce a ekologický dohled nad těžbou
- Ministerstvo průmyslu a obchodu (**MPO**)
 - tvorba surovinové politiky, využívání nerostného bohatství, těžba, úprava a zušlechťování ropy a zemního plynu, radioaktivních surovin, rud a nerud

INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ (3)

- **kraje**
 - regionální surovinová politika
- **krajské úřady**
 - majetkoprávní rovina ve vztahu k pozemkům
 - *strpět zásah do pozemku při provádění některých geologických prací (§ 14 odst. 2 ZGP)*
 - těžební aktivity
 - *souhlas k dohodě o řešení střetu zájmu: není veto (§ 33 HZ)*
 - *dotčený orgán státní správy (zejména oblast životního prostředí)*

KATEGORIE NEROSTŮ

- nerosty - „tuhé, kapalné a plynné části zemské kůry“
- **negativní vymezení (mj.)**
 - vody → vodní zákon
 - přírodní léčivé vody → lázeňský zákon
 - rašelina → č. 61/1956 Sb. + zákon o ochraně přírody a krajiny
 - bahno a štěrk apod. v korytech vodních toků → vodní zákon
 - kulturní vrstva půdy → zákon o ochraně zemědělského půdního fondu
- **vyhrazené: výčet v § 3 odst. 1 HZ**
 - zvláštní postavení nerostů pod písmeny a) až d)
- **nevyhrazené:** neuvedené ve výčtu

LOŽISKA NEROSTŮ

- „přírodní nahromadění nerostů, jakož i základka v hlubinném dole, opuštěný odval, výsypka nebo odkaliště, které vznikly hornickou činností a obsahují nerosty.“
- **výhradní ložisko** – samostatná nemovitá věc (§ 498 NOZ)
 - nerostné bohatství: vlastnictví ČR (srov. čl. 11 odst. 2 LZPS) – tzv. horní regál
 - ložiska nevyhrazených nerostů vhodná pro národní hospodářství (§ 43a HZ)
- **ložisko nevyhrazeného nerostu** – součást pozemku

LOŽISKA NEROSTŮ: PŘÍKLAD

[Kamenolom Libodřice](#)

Ložisko nevyhrazeného nerostu

Dobývací prostor

Amfibolit: krystalická břidlice

KRITICKÉ NEROSTY A STRATEGICKÁ LOŽISKA

- A. radioaktivní nerosty, všechny druhy ropy a hořlavého zemního plynu (uhlovodíky), nerosty, z nichž je možno průmyslově vyrábět kovy, vápenec, pokud je vhodný k chemicko-technologickému zpracování, nerosty, z nichž je možno průmyslově vyrábět prvky vzácných zemin a prvky s vlastnostmi polovodičů,
- B. nevyhrazené nerosty stavebního kamene a štěrkopísku, nachází-li se tyto nevyhrazené nerosty na ložiskách, které se považují za výhradní
- →→ **Ložiskem strategického významu** je ložisko kritických nerostů, které má mimořádný význam pro zajištění surovinové nebo energetické bezpečnosti státu nebo pro uskutečnění staveb podle zákona č. 416/2009 Sb.: určí je vláda nařízením

HORNÍ REGÁL

- **oddělení vlastnictví ložiska nerostu od pozemku**
 - srov. čl. 11 odst. 2 LZPS
- **právo udělovat povolení za tzv. urburu (část výtěžku) → dnes úhrady z vydobytých nerostů**
- *„Nerostné bohatství představuje majetkový zájem státu; k těžbě nerostného bohatství uděluje stát oprávnění. ... I když hornickou činnost provádí soukromé těžební organizace, je tato činnost prováděna za účelem naplnění veřejného zájmu státu na řádném využívání nerostného bohatství, a to na základě řady oprávnění udělených státem a za současného státního dozoru.“ [Konf 8/2016-63]*

SUROVINOVÁ POLITIKA ČR

- **z roku 2017**
- úzká propojenost s energetickou politikou i rozhodnutím o ÚEL (srov. výsledky procesu SEA)
- nezabývá se obnovitelnými zdroji
- jedním z hlavních cílů je *„vytvářet podmínky k zajištění potřeb našeho hospodářství nerostnými surovinami při respektování principů trvale udržitelného rozvoje a environmentálních limitů těžby“*

CHARAKTERISTIKA SURPOL

- § 14d HZ: Surovinová politika v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů je **strategickým dokumentem vyjadřujícím cíle státu při využití a ochraně nerostného bohatství a ostatních nerostných zdrojů**. Surovinová politika je přijímána nejvýše na období **25** let.
- Surovinová politika je **podkladem pro výkon státní správy** v oblastech průzkumu ložisek nerostných surovin, ochrany nerostného bohatství a stanovení dobývacích prostorů a **jedním z podkladů** pro politiku územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci.
- DZ: Explicitní zakotvení Surovinové politiky jako podkladu pro výkon státní správy v horním zákoně podtrhne její postavení v českém právním řádu.

PRÁVNÍ ZÁVAZNOST SURPOL

- Včleněním pojmu státní surovinové politiky do ustanovení § 4a ZGP se tento koncepční dokument stává **ze zákona závazným kritériem** pro posuzování a rozhodování orgánů státní správy o využití nerostných surovin a jejich zdrojů.
 - NSS 7 As 59/2009-142
- ... právní závaznost vyplývá **toliko z přímého odkazu právního předpisu** na tento dokument, tedy i z § 24 odst. 2 HZ. Povaha a závaznost surovinové politiky je obdobná jako u politiky územního rozvoje.
 - NSS 4 As 33/2013-28

VÝZNAM SUROVINOVÉ POLITIKY

- zamítnutí žádosti o stanovení průzkumného území, je-li průzkum v rozporu s ní
- jejím obsahem lze **podmínit udělení předchozího souhlasu** ke stanovení dobývacího prostoru (§ 24 odst. 2)
- také:
 - se posuzuje při vydání autorizace k výstavbě výroby elektřiny o instalovaném elektrickém výkonu od 1 MW
 - bude se zohledňovat i v závazném stanovisku MPO v řízení o povolení provozu úložiště CO₂ v horninových strukturách po těžbě ropy a zemního plynu (§ 4 zákona č. 85/2012 Sb.)

ČASOVÁ OSA

Vyhledávání a průzkum

Dobývání nerostu

Odstranění následků těžby

Vyhledávání a průzkum

Průzkumné území

Geologické práce

Práva k pozemkům

Ochrana ložisek

Chráněné ložiskové území

Územní plánování

Výběr těžaře

Surovinová politika

Předchozí souhlas MŽP

Povolení těžby

Dobývací prostor/územní rozhodnutí

POPD/Povolení dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu

Práva k pozemkům

Odstranění následků těžby

Rekultivace a sanace

Důlní škody

Stará důlní díla

VYHLEDÁVÁNÍ A PRŮZKUM LOŽISEK

- etapy **ložiskového průzkumu** (druh geologických prací)
 - vyhledávání: zjistit možný výskyt
 - průzkum: pro využitelnost evidovaného ložiska; před DP
 - těžební průzkum: v DP (vazba na § 31 odst. 3 HZ)
- **prostor (území)**, kde probíhá vyhledávání
 - vyhrazených: pouze na průzkumném území (§ 11 HZ a § 4 GP)
 - nevyhrazených: stačí dohoda s vlastníkem pozemku (§ 4c GP)

DRUHY GEOLOGICKÝCH PRACÍ

SPÍŠE STUDNA NEŽ LOM

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
organizace	218	209	223	242	264	288	244	267	253	250
evidenční listy *)	3340	3585	4128	5610	6255	7718	6122	6151	5376	5574
geologický výzkum	4	2	2	0	3	0	5	2	0	0
ložisková geologie	22	27	26	11	11	18	24	28	17	19
hydrogeologie	2051	2448	2768	4193	4523	5996	4707	4871	4227	3712
inženýrská geologie	944	816	1091	1324	1700	1694	1561	1457	1531	1675
zvláštní zásahy do zemské kůry	158	123	97	107	106	99	52	56	49	80
geologie životního prostředí	83	67	84	54	46	59	43	35	72	53
zjišťování a odstraňování znečištění	132	153	139	109	121	140	116	128	71	40

<http://www.geology.cz/extranet/sgs/evidence-geologických-praci>

Mapové vrstvy MAPOVÉ VRSTVY

- Surovinový informační systém
 - Dobývací prostory
 - Dobývací prostor těžený (DPT)
 - Dobývací prostor netěžený (DPN)
 - Dobývací prostor zrušený (DPZ)
 - Chráněné ložiskové území (CHLÚ)
 - Chráněné území pro zvláštní zásahy do zemské kůry (CHÚZZK)
- Ložiska
 - B - Výhradní ložisko
 - D - Ložisko nevyhrazeného nerostu
- Zdroje
 - N - Nebilancovaný zdroj (vyhrazené i nevyhrazené nerosty)
 - P - Předpokládané ložisko (schválený prognózní zdroj) vyhrazeného nerostu
 - R - Předpokládané ložisko (schválený prognózní zdroj) nevyhrazeného nerostu
 - Q - Ostatní prognózní zdroje

PRŮZKUMNÉ ÚZEMÍ

- stanoví MŽP **rozhodnutím**
 - konkurenční žádosti, jde-li o průzkum ložiska nalezeného za státní prostředky
 - speciální výběr u ropy a zemního plynu: v rámci EU
- **zamítnutí žádosti**
 - mj. rozpor se státní surovinovou politikou a státní politikou ŽP
 - další veřejný zájem převýší zájem na dalším průzkumu a následném využití výhradního ložiska [7 As 59/2009-142]
- **výhradní právo** na průzkum výhradního ložiska
 - lze převést se souhlasem MŽP; poplatek

PROVÁDĚNÍ GEOLOGICKÝCH PRACÍ

- **vstup na nemovitosti:** majetkoprávní rovina
- **A: preference písemné dohody**
- **B: rozhodnutí KÚ - vyvlastnění**
 - časově omezená služebnost; ze zákonného důvodu (výčet prací); též soulad se surovinovou politikou (dodatečná podmínka ke standardním podmínkám vyvlastnění)
 - 1. náhrada
 - 2. nárok na kompenzaci za podstatné omezení v obvyklém užívání nemovitosti (§ 16 odst. 4 ZGP)
 - 3. povinnost uvést pozemek do předešlého stavu
 - 4. nárok na náhradu škody

APLIKACE V PRAXI

K výše uvedené žádosti Vám sdělujeme následující:

Krajský úřad Jihočeského kraje, odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví v uvedeném období od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2018 nevedl žádná řízení týkající se uvedené povinnosti strpět provedení geologických prací dle § 14 odst. 2 uvedeného zákona č. 62/1988 Sb., o geologických pracích v platném znění, a proto nevydal žádné rozhodnutí na základě uvedeného paragrafu tohoto zákona.

Poskytnuté informace:

Žadateli bylo přípisem č. j. MSK 7730/2019 ze dne 24. 1. 2019 sděleno, že v uvedeném období krajský úřad nezahájil žádné řízení a nevydal žádné rozhodnutí o povinnosti strpět provedení geologických prací na základě ust. § 14 odst. 2 zákona č. 62/1988 Sb.

PROVÁDĚNÍ GEOLOGICKÝCH PRACÍ (2)

- zadavatelem **schválený projekt GP**
 - zaslat k vyjádření KÚ (lhůta 30 dnů) – významnější projekty: pravomoc vyžádat provedení biologického nebo odborného hodnocení
 - dojde-li k zásahu do pozemku oznámit obci 15 dnů předem
- § 22 ZGP – respektovat **zájmy chráněné zvláštními předpisy**
- evidence geologických prací
 - výsledky vedeny u ČGS
 - využití orgány ÚP a jinými orgány bezúplatně
 - exkluzivita prospektora až 7 let § + 24 odst. 3 HZ (přednost při získání předchozího souhlasu)

VÝHRADNÍ LOŽISKA

- **osvědčení** o výhradním ložisku
 - vydává MŽP, lze-li očekávat nahromadění nerostu
 - součástí vyhodnocení průzkumu ložiska je výpočet zásob – zajišťuje organizace
- **zásoby** výhradního ložiska (§ 13 a 14 HZ)
 - zjištěné a ověřené množství vyhrazených nerostů
 - *bilanční/nebilanční* – v současnosti využitelné (technologicky a ekonomicky)
 - *vázané/volné* – v ochranných pilířích staveb a k zajištění bezpečnosti provozu a ochrany dalších zájmů

ODPIS ZÁSOb

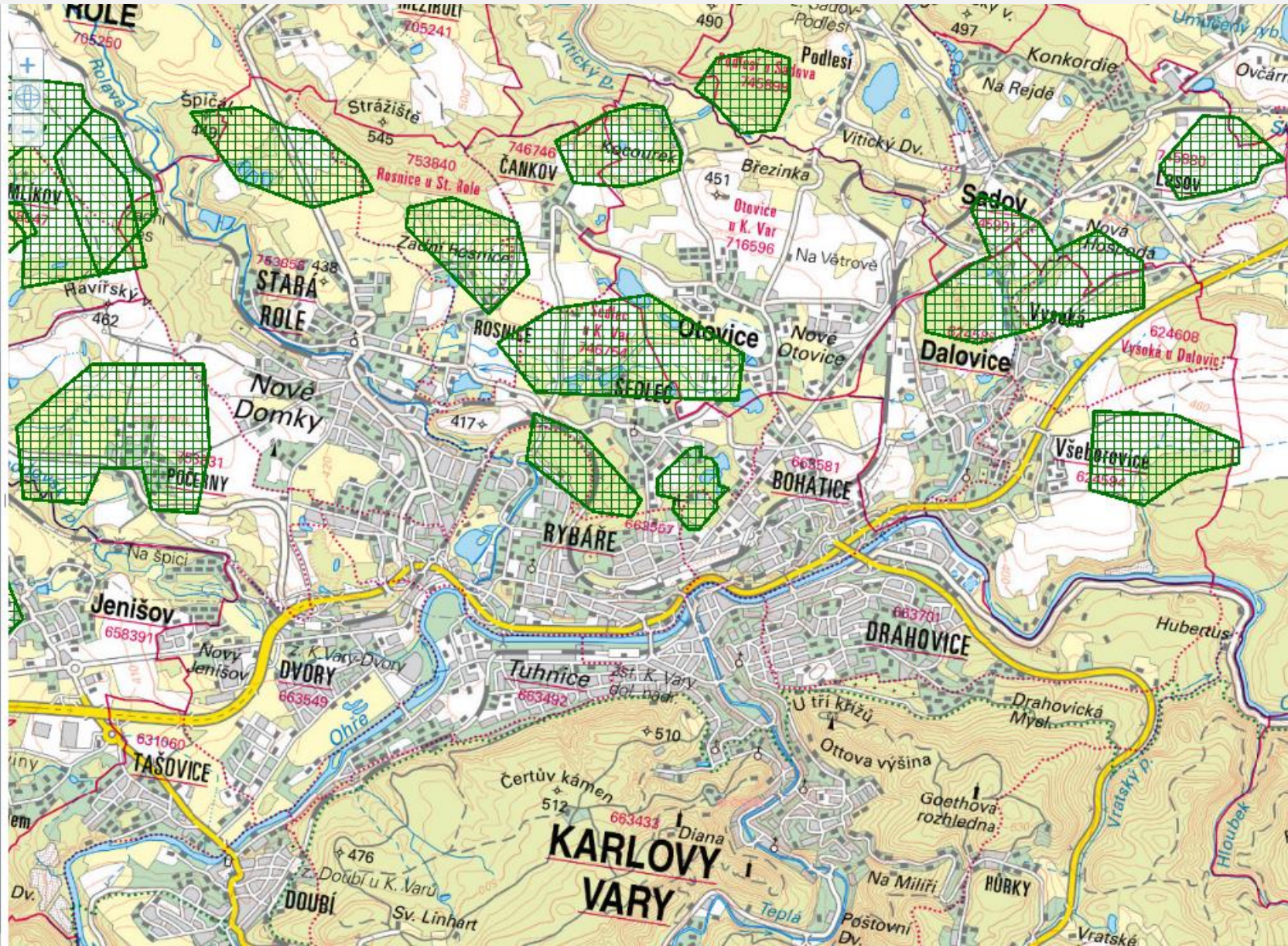
- vynětí ze zásob, resp. převedení do nebilančních zásob
- **rozhoduje MPO**
 - na návrh organizace nebo orgánu na úseku ŽP (§ 14b HZ) - nevymahatelné
 - **důvody** (§ 14a odst. 2 HZ): složité poměry pro těžbu, vydobytí není hospodářsky účelné, dobývání by ohrozilo jiné obecné zájmy (např. ŽP) a význam jejich ochrany převyšuje zájem na vydobytí zásob
 - **důsledky**: ztráta ochrany a ztráta vlastnického práva státu

OCHRANA NEROSTNÉHO BOHATSTVÍ

- při územním plánování vycházet z podkladů o zjištěných a předpokládaných výhradních ložiskách
 - **limit využití území**
- **stanoviska** MŽP, MPO a báňských úřadů k Politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci
 - vymezit území se zvláštními podmínkami geologické stavby: zde nutné závazné stanovisko pro vydání rozhodnutí dle SZ (§ 13 odst. 3 ZGP)
 - např. poddolovaná nebo území s rizikem sesuvů

Seznam vrstev [Přidat vrstvu do mapy](#)

- Surovinový informační systém
- Dobývací prostory
- Chráněná ložisková území
- Chráněná území pro zvlášť
- Ložiska a prognózní zdroje
- Průzkumná území
- Hranice územních jednotek
- Parcely (Katastrální mapa ČÚZ)
- Geologická mapa 1:50 000
- Základní mapa (ČÚZK)

CHLÚ V PRAXI

Zásoby kaolinu brání rozvoji Karlových Varů, ovlivní nový územní plán

1. prosince 2016 8:53

Státem chráněná surovina kaolin je téměř všude, kam by se Karlovy Vary mohly rozvíjet. K takovému závěru došla karlovarská radnice, která mapuje ložiska na možných rozvojových plochách města. Podle primátora Petra Kulhánka se ložiska dají rozdělit na dvě skupiny a obě jsou problém.

Těžba společnosti Sedlecký kaolin. | foto: Václav Šlauf, MAFRA

Starostové nechtějí rozšíření chráněného území s uranem u Brzkova

🕒 11. prosinec 2019 | [Zprávy](#)

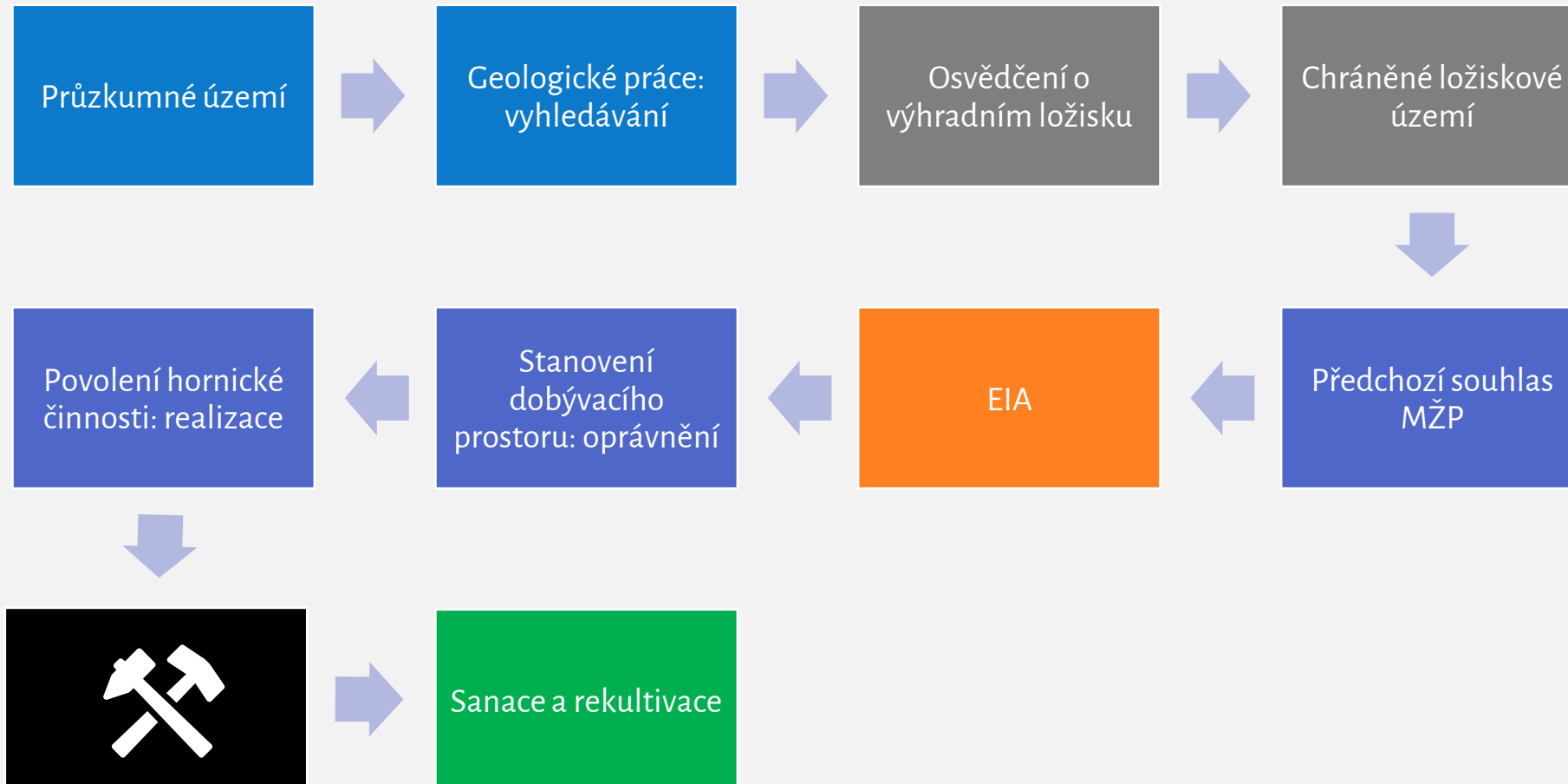

Uran, ilustrační foto | foto: United States Department of Energy

CHRÁNĚNÉ LOŽISKOVÉ ÚZEMÍ

- ochrana výhradního ložiska **proti znemožnění nebo ztížení jeho dobývání**
- stanoví MŽP rozhodnutím (§ 17 HZ)
 - dohoda s orgánem ÚP a SÚ, v součinnosti MPO
 - účastníkem pouze navrhovatel – kritika: nedostatečná ochrana vlastnictví
 - vyznačí se v ÚPD + evidence v KN (od 2014)
- **omezení stavební činnosti v CHLÚ** (§ 18 a 19 HZ)
 - vyjádření OBÚ: NSS 2 As 41/2008

SCHÉMA POVOLOVACÍHO PROCESU: VÝHRADNÍ LOŽISKO

PŘEDCHOZÍ SOUHLAS MŽP

- horní svoboda; pouze oprávněnými organizacemi
- **bez předchozího souhlasu MŽP nelze požádat o dobývací prostor**
 - přednost zadavatele průzkumu
 - návratnost prostředků státního rozpočtu na průzkum
 - podmínky dle Surovinové politiky ČR \Rightarrow č. 37 a 38
 - speciální režim v případě ropy a zemního plynu: v rámci EU

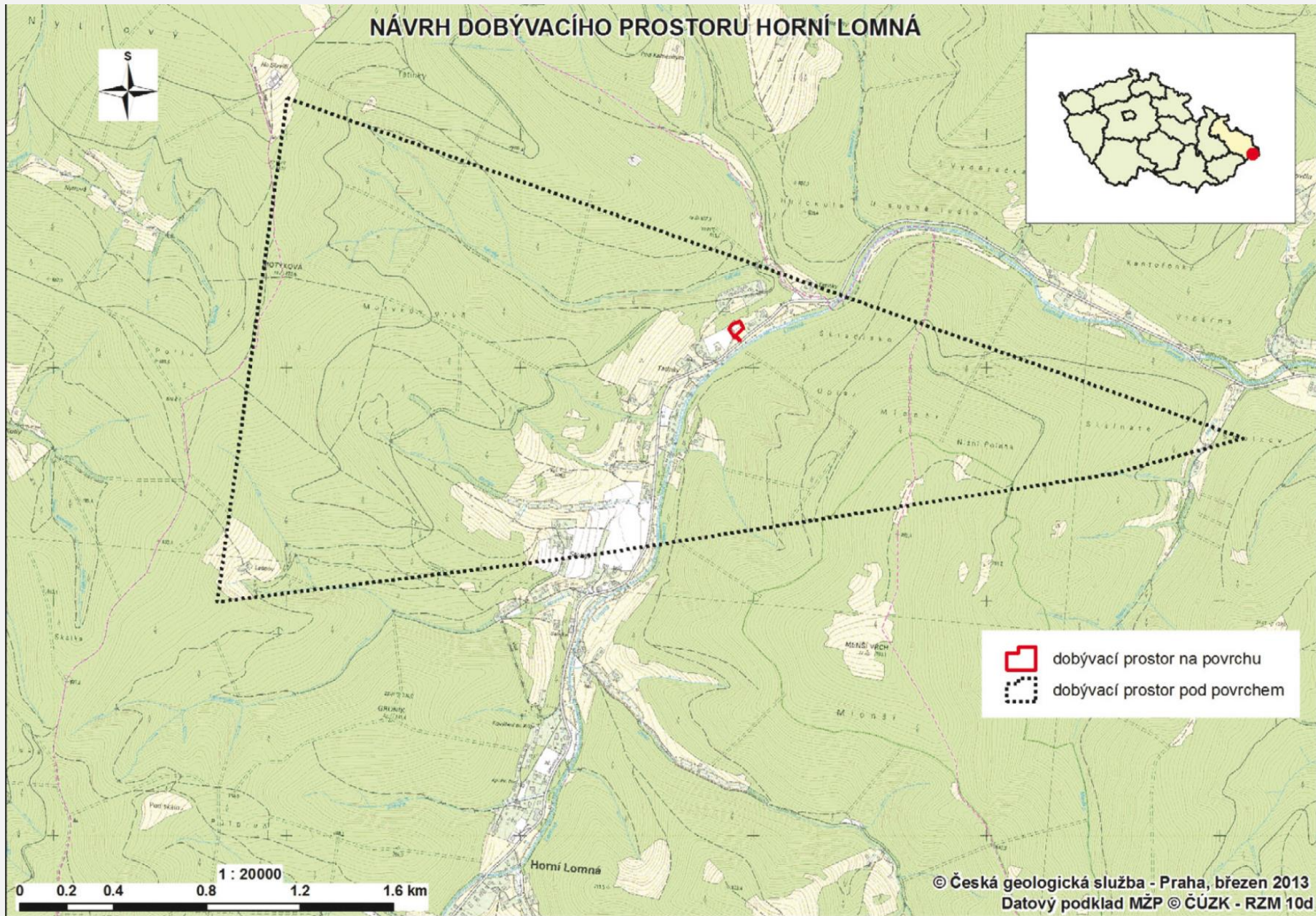
VYUŽITÍ VYDOBYTÉHO NEROSTU

- § 24 HZ
 - *předběžný souhlas lze vázat na splnění podmínek vztahujících se k tvorbě jednotné surovinové politiky ČR a k návratnosti prostředků vynaložených ze státního rozpočtu na vyhledávání a průzkum výhradních ložisek*
- praxe?
 - povolení před 1992 takové podmínky neobsahují
 - dnes ...

VYUŽITÍ VYDOBYTÉHO NEROSTU

- např. **přednostní využití hnědého uhlí v teplárnách** či zákaz vývozu do zahraničí
- usnesení vlády o ÚEL (2015) – ukládá MPO a ČBÚ „*v rámci správních řízení o změnách dobývacích prostorů v předpolí lomu Bílina uložit těžební společnosti přednostní využití vytěženého uhlí v České republice pro pokrytí potřeb teplárenství*“

Pro DP Pařidla se v souladu s ustanovením § 3 odst. 1 písm. g) vyhlášky č. 172/1992 Sb., o dobývacích prostorech, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje podmínka, vztahující se k tvorbě jednotné surovinové politiky ČR a uvedená ve stanovisku Ministerstva průmyslu a obchodu č.j. MPO 38438/2016 ze dne 1.9.2016, Ministerstva životního prostředí č.j. 79624/ENV/16, 1994/660/16 ze dne 25.11.2016 a v návrhu organizace zn.: 2016/15133/PKÚ/KOH ze dne 3.11.2016, že uhlí, vydobyté v dobývacím prostoru Pařidla, musí být přednostně využito pro pokrytí potřeb teplárenství v České republice.

STANOVENÍ DOBÝVACÍHO PROSTORU

- rozhodnutím ve správním řízení
 - také zvláštní dobývací prostor (§ 25 odst. 3 HZ)
 - účastníci řízení
 - dotčené veřejné a soukromé zájmy
- Oprávnění je nezbytným předpokladem k tomu, aby mohla těžební organizace provozovat svou činnost, jejímž účelem je dosažení zisku. Nelze tedy pochybovat o tom, že **oprávnění má majetkovou hodnotu**, je hospodářsky využitelné při podnikání těžební organizace. [NS 29 Cdo 2050/2011]
- Báňský úřad tedy nevydává souhlas ke smlouvě o převodu, která představuje v souladu se soukromoprávní doktrínou titul, na jehož základě dochází ke změně práv a povinností dotčených účastníků. Báňský úřad vydává **souhlas s vlastním převodem dobývacího prostoru, tj. zjednodušeně řečeno, kdo nadále bude oprávněnou organizací ve smyslu horního zákona**. [NSS 4 As 242/2015-38]

POVOLENÍ K OTVÍRCE, PŘÍPRAVĚ A DOBÝVÁNÍ

- řízení probíhá podle **§ 17 a 18 ZHČ**
- **doložit řešení střetu zájmů** (§ 33 odst. 2 HZ; 17 odst. 2 ZHČ)
 - NSS 7 As 21/2007-191 - ohroženost ≠ dotčenost
- **součástí je plán sanace pozemků dotčených těžbou**
 - odstranění škod na krajině komplexní úpravou území
 - rekultivace podle zvláštních zákonů (např. ZPF či lesní zákon)

DOTČENÁ PRÁVA

- ... nutné stanovit určitý limit pro vymezení okruhu účastníků v případě povolení hornické činnosti, která může mít vliv na široké okolí, ale nelze takové kritérium měřit pouze např. hlediskem hospodárnosti a okruh účastníků limitovat stanovením odstupové hranice bez přihlédnutí k ostatním vlivům.
 - NSS 5 As 36/2009-123
- ...existence nemovitosti mimo dobývací prostor není hlediskem pro stanovení okruhu účastníků řízení. Tímto hlediskem je možnost, že se práv a zájmů těchto občanů povolená činnost dotkne. Je totiž zřejmé, že **důsledky povolené činnosti nejsou omezeny jen na stanovený dobývací prostor, řada důsledků povolované činnosti dobývací prostor přesahuje**. Platí to zejména o hluku ...
 - MS Praha 11 Ca 303/2005

ŘEŠENÍ STŘETŮ ZÁJMŮ

- Organizace je povinna **před zařazením příslušných prací do plánu otvírky, přípravy a dobývání** dohodnout se s orgány a fyzickými a právníckými osobami, kterým přísluší ochrana objektů a zájmů podle odstavce 1*, o tom, zda ohrožený objekt nebo zájem se má chránit, v jakém rozsahu, popřípadě po jakou dobu a **dohodu předložit krajskému úřadu k zaujetí stanoviska**. Dohoda je platná, jestliže krajský úřad do 1 měsíce od jejího předložení nevyjádří s dohodou nesouhlas.
- * ... ohroženy objekty a zájmy chráněné podle zvláštních předpisů, objekty a zájmy fyzických nebo právníckých osob

VLASTNICKÝM PRÁVEM PROTI TĚŽBĚ

- „Nejsem si jist, zda občané vědí, že klíč k povolení těžby leží především na městu. To vlastnilo pozemky, na kterých je plánováno těžit. **Pokud město předmětné pozemky neprodá, k těžbě nikdy nemůže na základě horního zákona dojít,**“ uvedl Brabec.
 - https://hodoninsky.denik.cz/zpravy_region/ministr-brabec-jsem-proti-tezbe-sterkopisku-20200130.html

SOUKROMOPRÁVNÍ VS. VEŘEJNOPRÁVNÍ TITUL

- Z § 20 odst. 1 HZ vyplývá, že i v případě, že oprávněnému byl stanoven dobývací prostor na pozemku ve vlastnictví státu, **musí být zřízen ještě soukromoprávní titul, umožňující tento pozemek užívat**. Samotné stanovení dobývacího prostoru tedy oprávněnému neumožňuje užívat cizí pozemek k těžbě nerostů, ať vyhrazených či nevyhrazených; to musí ovšem tím spíše platit pro pozemek v soukromém vlastnictví.
 - NS 22 Cdo 308/2017
 - notorieta (srov. III. ÚS 2888/17)

ŘEŠENÍ STŘETŮ ZÁJMŮ (§ 33 HZ)

- institut řešení střetu zájmů zakotvený v § 33 horního zákona zahrnuje kromě v posuzované věci řešeného střetu zájmů s fyzickými a právními osobami i řešení ohrožení objektů a zájmů chráněných podle zvláštních předpisů (např. ochrana životního prostředí).
- Pro určení okruhu účastníků řízení tedy postačuje, že osoba může být potenciálně zasažena imisemi z povolené činnosti, rozhodně není třeba „pravděpodobnosti hraničící s jistotou“.
- Naopak i **kritérium ohrožení vyžaduje, aby hrozba byla vzhledem ke konkrétním podmínkám v území reálná.**
- NSS 2 As 196/2016-133

ZÍSKÁVÁNÍ POZEMKŮ

- právo na dohodu o pronájmu státních **pozemků v dobývacím prostoru** nebo uzavření smlouvy o jejich koupi (§ 20 HZ)
 - souhlasné stanovisko obce; nikoliv pro hlubinnou těžbu
- přednostní právo na prodej/pronájem státního pozemku **v CHLÚ** stanoveném žadateli
 - souhlasné stanovisko obce

VEŘEJNÝ & SOUKROMÝ ZÁJEM

- Oproti vyvlastnění za účelem rozvoje infrastruktury, která je budována ve veřejném zájmu a slouží celé společnosti, je těžba nerostů dle současné právní úpravy především podnikatelskou činností soukromých osob. Z článku 7 Ústavy nelze, na rozdíl např. od obecného veřejného zájmu na ochraně životního prostředí, dovodit paušální závěr o ústavně chráněném veřejném zájmu na těžbě vyhrazených nerostů. **... je těžbu nerostů třeba považovat spíše za činnost, o jejímž přínosu z hlediska veřejného zájmu je možné polemizovat.**
 - NSS 2 As 196/2016-133
- V první řadě platí, že zájem na řádném využívání nerostného bohatství je zájmem veřejným. Jak uvedl NSS např. v rozsudku 4 As 68/2008-138 (publikován pod č. 2254/2011 Sb.NSS), **i když je hornická činnost prováděna v rámci podnikatelské činnosti, je též naplněním veřejného zájmu státu na využívání nerostného bohatství.**
 - KS v Brně 31 A 112/2020-404

ZÍSKÁVÁNÍ POZEMKŮ (2): VYVLASTNĚNÍ

- vyvlastnění pozemků pro těžbu zrušeno zákonem **č. 498/2012 Sb.**
 - „Pro účely dobývání výhradního ložiska je organizace oprávněna nabývat pro plnění úkolů stanovených tímto zákonem nemovitostí nebo práv k nemovitostem a rozhodnutím o vyvlastnění, popřípadě zřízením užívacího práva; o vyvlastňovacím řízení platí zvláštní předpisy.“
 - argumentace v usnesení vlády č. 524 z 2013: vyšší ochrana vlastníků i životního prostředí
- **rozhodnutí Pl. ÚS 26/13**: nezabývalo se meritem věci
 - „v procesním kontextu mají k dispozici návrh na zrušení "celého" horního zákona, případně jeho části, ve znění nyní napadené novely, a to s argumentem, že bez jí odklizeného institutu vyvlastnění zůstává zákon (jeho část) protiústavní.“

ZÍSKÁVÁNÍ POZEMKŮ (3): SURPOL

- Rozsáhlejší novelizaci horního zákona by měla předcházet věcná odborná diskuse a poté hledání politické shody nad následujícími oblastmi:
 - mj. - „**vyřešení institutu vyvlastnění za adekvátní náhradu ve prospěch státu či jeho organizační složky**, a to za současného splnění přesně specifikovaných podmínek (např. v případě zásadního ohrožení energetické či surovinové bezpečnosti státu) při vědomí, že vlastníkem nerostného bohatství je stát, který musí mít možnost přístupu ke svému vlastnictví.”

ZÍSKÁVÁNÍ POZEMKŮ (4): DNES

- vyvlastnění pozemků nebylo za účelem těžby ložisek nerostů přípustné od 14. ledna 2013 (č. 498/2012 Sb.) do 31. 12. 2023
- dnes: „Podle zákona o vyvlastnění lze odejmout nebo omezit vlastnické právo k pozemku nebo ke stavbě nebo právo odpovídající věcnému břemenu k pozemku nebo ke stavbě potřebným k uskutečnění otvírky, přípravy a **dobývání ložiska strategického významu, na němž byl stanoven dobývací prostor.**“ [§ 32b HZ]

PODMÍNKY VYVLASTNĚNÍ: K DISKUZI

Pro

- nepřemístitelná ložiska
- riziko spekulací a vydírání
- možnost využít vlastnictví státu
- standardní nástroj
- horní svoboda jako zásada

Proti

- lepší vyjednávací pozice vlastníků
- silnější ochrana práv místních obyvatel
- nepotřebné, historicky překonané
- dostatek institutů státní regulace
- zvýhodňovalo stát
- eliminace negativních důsledků těžby

PRÁVA ORGANIZACE PŘI TĚŽBĚ

- právo organizace **vstupovat** na cizí nemovitosti
 - § 15 ZHČ
 - nezbytný rozsah a **předchozí oznámení** vlastníkovi
 - nejen vstup a zřízení měřicích zařízení, též odvětvení porostů bránící prohlídce či nezbytné úpravy půdy (neučiní-li tak vlastník na žádost)
 - jednorázová náhrada za podstatné omezení v obvyklém užívání nemovitosti

VLASTNICTVÍ K NEROSTŮM

- nabytí vlastnického práva dle § 11 odst. 3 či § 24 odst. 10 HZ
 - není výslovně upraveno – [diskuze O. Tošner](#)
 - „Organizace je oprávněna nakládat s vydobytými nerosty v rozsahu a za podmínek stanovených v rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru.“
- **úhrada z vydobytých nerostů**
 - max. 10 % z referenční ceny – podle nerostu
 - nařízení vlády č. 98/2016 Sb.
 - od 2022 již není maximální výše zafixována na alespoň 5 let (dle vývoje tržních cen)

**NESCHVÁLENO
SNĚMOVNOU!**

Karlovarský kraj by mohl ročně získat 45 milionů. Díky rozdělení peněz z těžby

27.1.2021

 autor externí

Senát schválil ve středu pozměňovací návrh k novele horního zákona, díky kterému by kraj dostal část peněz za vytěžené nerosty.

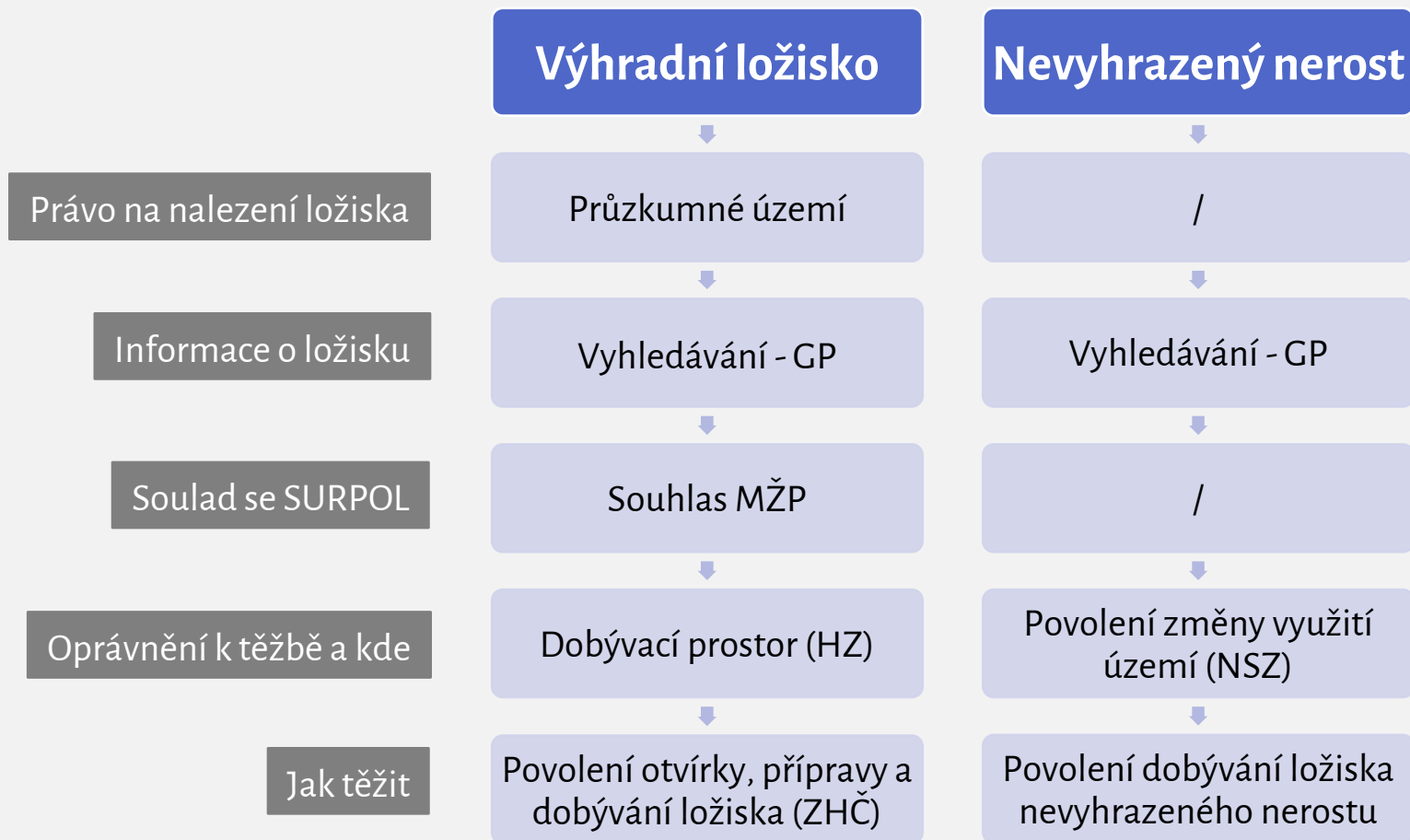
Ilustrační foto. | Foto: Deník/Tomáš Januszek

POVOLOVÁNÍ TĚŽBY LOŽISEK NEVYHRAZENÝCH NEROSTŮ

- 1. povolení změny využití území = § 213 písm. b) NSZ
 - „stanovení prostoru pro dobývání ložisek nerostů, pro které se nestanoví dobývací prostor“
- 2. povolení k dobývání ložiska (§ 19 HČ)

- plán využívání ložiska (místo plánu otvírky)
- doklad o vyřešení střetů zájmů: vždy jednotné environmentální stanovisko
- účastníci řízení: obec + osoby s dotčenými právy + spolky, je-li navazujícím řízením

SROVNÁNÍ POVOLOVACÍCH PROCESŮ

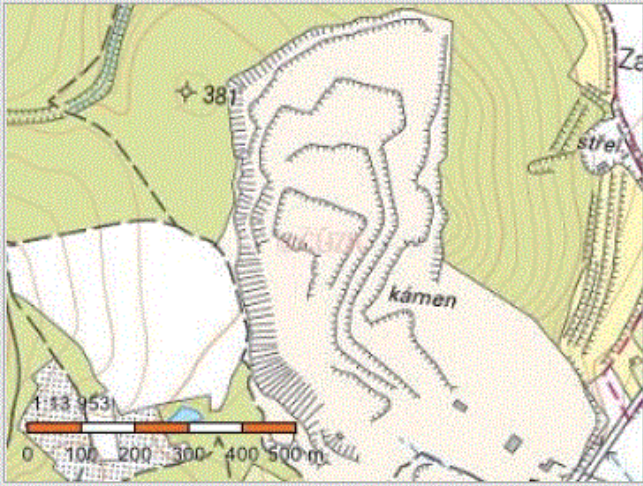
OCHRANA POZEMKŮ V SOUVISLOSTI S TĚŽBOU

- pozemky **ZPF**
 - navrhnout nejvýhodnější řešení včetně možnosti rekultivace
 - návrhy na stanovení DP musí být odsouhlaseny (§ 6 ZZPF)
- **lesní pozemky**
 - vytvářet předpoklady pro následnou rekultivaci
- pozemky ve volné přírodě
 - zákaz těžby ve vybraných zvláště chráněných územích
 - ochrana krajinného rázu či významných krajinných prvků
- pozemky sloužící vodnímu hospodářství
 - omezení těžby v záplavových územích, CHOPAV či ochranných pásmech vodních zdrojů

ÚDAJE V KATASTRU NEMOVITOSTÍ

- § 21 odst. 1 písm. k) KV: skutečnost, že pozemek se nachází v dobývacím prostoru
- novela č. 87/2017 Sb.; přechodné ustanovení: do doby, než jednotlivé údaje budou dotčeny změnou. Katastrální úřady jsou oprávněny uvést zápisy v katastru do souladu s touto vyhláškou i dříve z moci úřední.

Parcelní číslo:	2213/7
Obec:	Luleč [593273]
Katastrální území:	Luleč [689084]
Číslo LV:	1201
Výměra [m ²]:	194894
Typ parcely:	Parcela katastru nemovitostí
Mapový list:	STEP2880,V.S.VI-18-10
Určení výměry:	Graficky nebo v digitalizované mapě
Způsob využití:	dobývací prostor

B Nemovitosti

Pozemky

Parcela	Výměra[m2]	Druh pozemku	Způsob využití	Způsob ochrany
P St. 118	2700	zastavěná plocha a nádvoří		
<i>Součástí je stavba: bez čp/če, jiná st. Stavba stojí na pozemku p.č.: St. 118</i>				
P 273/10	113856	ostatní plocha	jiná plocha	

P = právní vztahy jsou dotčeny změnou

D Poznámky a další obdobné údaje

Typ vztahu

o Zajištění nemovitosti

Povinnost k

Parcela: St. 118, Parcela: 273/10

o Pozemek se nachází v dobývacím prostoru

Povinnost k

Parcela: 273/10

ÚČELOVÉ ÚZEMNÍ PRVKY

- § 29 HZ: V základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí se jako účelové územní prvky vedou **chráněná ložisková území**.
- V základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí se dále vedou jako účelové územní prvky **dobývací prostory**.
- **přechodná ustanovení:**
 - **CHLÚ:** MŽP do IS územní identifikace do 3/2022 → ČÚZK do RÚIAN do 9/2022
 - **DP:** MŽP do IS územní identifikace do 9/2021 → ČÚZK do RÚIAN do 3/2022

DŮLNÍ ŠKODY

- způsobené vyhledáváním, dobýváním výhradních ložisek: též ztráta vody či zhoršení vydatnosti a jakosti
- zvláštní úprava pro náhrady ztráty vody – náhradní zdroj nebo dodávku vody
- též náklady na účelné preventivně zajišťovací opatření
- subsidiárně úprava v občanském zákoníku

ZVLÁŠTNÍ ZÁSAHY DO ZEMSKÉ KŮRY

- zřizování, provoz, zajištění a likvidace zařízení **pro**
 - uskladňování plynů nebo kapalin v přírodních horninových strukturách a v podzemních prostorech
 - ukládání radioaktivních a jiných odpadů v podzemních prostorech,
 - průmyslové využívání tepelné energie zemské kůry s výjimkou tepelné energie vody vyvedené na povrch,
 - ukládání CO₂ do přírodních horninových struktur
- přiměřeně se vztahují ustanovení §§ 11, 16, 17, 18, 23, 32, 33, 36 až 39 HZ

ZÁKLADY HORNÍHO A ENERGETICKÉHO PRÁVA

ONDŘEJ VÍCHA

 Wolters Kluwer

KOMENTÁŘE WOLTERS KLUWER

Ondřej Vícha

Horní zákon Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě

Komentář

 Wolters Kluwer